

FORUM för
TRÄDGÅRDS
HISTORISK
FORSKNING

Bulletin

Nr 6 Forum för trädgårdshistorisk forskning 1998

Redaktören har ordet

Bästa medlemmar och prenumeranter!

Nu är det tid att betala in årsavgiften för 1998. Vi hoppas naturligtvis att ni alla uppskattar den samlade specialinformation som Bulletinen förer er med två gånger om året. Det ligger en ansenligt arbete bakom framställningen även av en tum volym som den här. Vi utnyttjar forskarnätverkets alla trådar för att skapa fram färsk och relevant information. Mycket av det ni läser om i Bulletinen finner sin väg hit via meddelare i olika länder och på olika poster som med urskillning kan välja för oss relevant information från sina respektive områden.

Ytterligare en stor del av Bulletinens innehåll hämtar redaktionen direkt från specialpublikationer inom området. En del av dem är både dyra och svåråtkomliga, därför kommer vi att presentera några av de för trädgårdshistorikern viktigaste tidkriferna här i Bulletinen framöver under rubriken *Studier och forskning*.

Bulletinen trycks nu i 150 exemplar. Flera viktiga bibliotek och institutioner i Sverige och utomlands prenumererar. Efter en presentation av Forum för trädgårdshistorisk forskning i Garden History Society's Newsletter nyligen har ytterligare internationella kontakter tagits.

Så småningom kommer Forum också att få en egen hemsida på Internet.

Nästa Bulletin beräknas komma ut i oktober -98.
Stoppdatum för notiser och längre manus är den 15 september.

ref.

Forumnytt

Vårens forskarseminarium

sker på resande fot i Danmark. Medeltidsarknologen och trädgårdshistorikern Katarina Frost har lagt upp en resa på Jylland med studiebesök i flera intressanta historiska trädgårdsanläggningar, några med senare tidens restaureringsförsök som överlagringar. Trädgårdarna bildar utgångspunkt för seminariedeltagarnas diskussioner om autentisk substans och restaureringsideologier samt historiesyn under olika epoker.

Mer information om resan, som äger rum i början av juni, i bilagt informationsblad till medlemmarna.

Forum för trädgårdshistorisk forskning

c/o Ahrland
Kunskapsavd, RAA
Box 5405
114 84 Stockholm
tel: 08-783 25 39
Asa.Ahrland@raa.se
Information och ansökan om medlemskap till Forum på ovanstående adress.
Årsprenumerering på Bulletinen:
för privatpersoner 100 kr
för institutioner 200 kr
pg 41 14 60-9
Redaktionens adress:
c/o Klintborg Ahklo
Husmansvägen 36
227 38 Lund
tel: 040-41 54 21
Stoppdatum för Bulletin nr 7, 15 sept -98
Bidrag helst via e-mail:
Asa.Ahklo@lpaf.sla.se

Forums bibliotek

Det är kanske lite presontöst att kalla den samling på ett totalt volymer som för närvarande utgör Forums boksamling för bibliotek. Men tanken att samla all trädgårdshistorisk forskningslitteratur - monografier såväl som kortare artiklar - utgiven i Skandinavien av Forums medlemmar och andra, har funnits all sedan föreningen startade. Som Forums "bibliotekarie" och recensitionsansvarige vill jag därför uppmana alla Forums medlemmar att skicka recensitionsexemplar av egna böcker men också skrifter och artiklar till underreklam. Jag kontaktar kollegor för bokrecensioner till *Bulletinen* och för också en förteckning över inkommet material, som löpande kommer att distribueras till medlemmarna.

Leva Lindgren

Kalendarium

Föreningen för Denardrologi och Parkvärd har nyligen kommit med sitt program för 1998.

Programmet som började med läsning på Operateatern i Stockholm fortsätter med ungefär en sammankomst per månad. I vår bjuds bland annat studieresor till Göteborgs Botaniska trädgård, Sofiero, Rosendals trädgård, Eriksdals parker och Österlens äppelodlingar. Dessutom trädgårdsvandring i nationalromantisk anda med Storängens trädgårdssällskap samt ett par resor till Gotland och Skottland. Mer information från föreningens kansli, Torsviksvägen 11, 181 34 Lidingö, tel: 08-765 20 81, fax: 08-765 60 54.

27-28 mars 1998

Gardens and Landscapes 1930-2000, Conference, Garden History Society and the Twentieth Century Society.

Info: GHS, 77 Cowcross Street, London EC1M 6BP, tel 0171 608 2409, fax 0171 490 2974, e-mail: 106325.3372@compuserve.com

3-18 maj 1998

The Gardens of China study tour, Garden History Society.

Cost per person £1750, with single supplement £220.

Info: Tess Canfield, 14, Bedford Road, Chiswick, London W4 1JH, tel: +44 (0)181 994 4038.

15-16 maj 1998

Dunbarrow Oaks Symposium in Landscape Studies - Environmentalism in Landscape Studies.

19-22 maj 1998

Architectural Decoration 1900

Centre for Conservation, The University of York.

Aims and Objectives: To bring together colleagues from many different countries who are researching into the architecture and decoration 1880-1914. Bland tretton olika teman att fördjupa sig i finns t. ex. "...the link between Arts and Crafts or Art Nouveau interiors and the enclosed rooms in turn-of-the-century gardens".

Centre for Conservation, The Kings Manor, York YO1 2EP, UK, tel: 44 (0)1904 433962/3, fax: 44 1904 43 3902, e-mail: pab12@york.ac.uk

14-19 augusti

Asbridge/National Trust Summer School High Victorian Gardens 1897-1935.

The course is designed for the serious garden historian. Lecturers: Jane Brown, Harriet Jordan, Tony Lond, Kay Sanecki, Lord Faringdon. Visits to: Hidcote, Comesbrook Hall, Tynningham, Warley Place, Easton Lodge, Myddleton House, Bascot Park, Polstead Lacey, Leonardlee. Details available from Carol Johnston, Conference Manager, Asbridge Management College, Berkhamsted, Herts. tel: +44 (0)1445 841027, fax: +44 (0)1442 841036.

7-11 sept 1998

The Permanent European Conference for the Study of the Rural Landscape

Ravos and Trondheim, Norge. The conference will concentrate on three main themes. Papers are invited which will address the following questions:

1. *The relevance for landscape management of research on historical landscape change - tool or critique? Why is research on historical landscape important?*
 2. *The role of landscape in the constitution of national and regional identity. Which representations of landscape are used to express national and regional identity in different European countries?*
 3. *The future of the past. What role will history and ecology play in the future landscape of Europe?*
- More information about the conference available on the home page of the Department of Geography, University of Trondheim.
Address: <http://www.sv.ntnu.no/geol/>

14-15 september

Historic Towns - a Heritage for the Future. Internationell konferens, Arkitekturmuseet, Stockholm.

Ur inbjudan: "The main theme for the conference is conservation and future development in historic towns; both identifying and promoting a greater understanding of its historical values, and at the same time presenting and using them as a basis for physical planning and political decision making in a sustainable society." Samarrangning mellan bla

ICOMOS, Arkitekturmuseet,
Riksantikvarieämbetet och Stockholms
stadsmuseum.

För information kontakta Nanna Cnattingius
Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84
Stockholm, e-post: ncv@raa.se

2-4 oktober

The Grand Tour and the English Landscape Garden
A conference organized jointly by the Garden
History Society and Oxford University Department
for Continuing Education at Rewley House, Oxford.
For details and booking form write as soon as
possible to The Local History Course Secretary,
OUDCE, 1 Wellington Square, Oxford OX1 2JA.

9-11 oktober

De svenska historiedagarna arrangeras i år i
Stockholm med Staden som huvudtema. Ett av
seminarierna är specifikt inriktat på trädgårdar och
parker och har kallats Från källgård till grönstråk.
Stadens grönska genom tiderna. Programmet
omfattar tre föreläsningar: Maria Flinck: Folkliga
trädgårdar i staden, Catharina Nolin: Prydlighet och
parkomanen. Den offentliga parken under 1800-talet
och Torbjörn Andersson: Parken på nya äventyr.
Seminariet avhålls på Historiska museet den 10
oktober 14.00-15.30 och arrangeras av
Riksantikvarieämbetet.

För information kontakta De svenska
historiedagarnas kansli, Box 5405, 114 84
Stockholm, tel: 08-783 97 03, fax: 08-783 97 02

9-11 oktober

*Trees in the Landscape, their History and
Conservation*

Details available from Christopher Dingwall,
Washington House, Aedler, Blairgowrie, Perth,
PH12 8SR, tel: +44 (0)1828 640433, fax: +44
(0)1828 640686.

Hortus Floridus in Holland

From Saturday March 28 through May 10 there will
be an exhibition in the Frans Halsmuseum in
Haarlem, Holland on *Flowers, artfully arranged:
flowerdecorations in the Golden Age*.

The museum will display reconstructions of 17th
century flowerdecorations with fresh springflowers
in its period rooms. There will bouquets in
appropriate containers from the period, wreaths,
Yassimussis's, a maypole, large scale decorations for
doors, marriagecrowns, flowers strewn on tables and
floors and the like. The museum tries to evoke the
use and rituals of flowers during the 17th century,
from birth, to wedding, to death, from
flowerfestivities in spring to the adornment of
tables, beds, rooms and facades. This display will
try to use rare tulips and daffodils (amongst others)

from the Hortus Bulborum and other nurseries,
specialising in old varieties in order to approach as
good a reconstruction as is possible. There will also
be displayed elaborate woven constructions with
willow branches, which were used for the display of
the grander flowerpresentations in the 17th
century. During this time there will be a great
variety of bulbs on display in the parterre of the
museum's formal courtyard to show the intimate
relationship of flowerpresentation outdoors in the
garden and indoors in the diverse rooms. A book on
this matter will also be published: *Bloemen,
constig geschikt. Bloemsierkunst in de Gouden
Eeuw*, Waanders Publishers, Zwolle 1998 (to order
through your bookstore, this author or the Frans
Hals Museum Haarlem, fax 23 5311200). It is
written by Yvonne Molenaar, with an introduction
by Erik de Jong. It will be lavishly illustrated with
paintings, engravings and drawings and photos of
reconstructed flower decorations. The text will
describe and interpret the diverse flower rituals in
the 17th century, their classical origins, concepts of
flower arrangements (form and colour), techniques
and meanings, all based on a study of 17th c.
sources. It will be an interesting contribution to a
field of which we know little. I hope it will
provoke a further discussion on the use of flowers
in the past and on the methods we should use for
the interpretation of the diversity of material that
stands to our disposal. Because of the interest in
Dutch flowers outside Holland (in the 17th century
Magnus de La Gardie in Sweden ordered many of
them from Dutch nurseries !) this topic might be of
interest to readers of this Forum also.

Erik de Jong

Rapporter

Påverknig og Inspiration.

Internordisk seminar om studiet af haver og havekunst 30-31 oktober.

Vid Institut for Arkæologi og Etnologi vid
København's Universitet anordnades som tidigare
meddelats i Bulletinen ett andra tvärvetenskapligt
seminarium kring trädgårdar och trädgårdskonst i
höstas. Programmet omfattade både föredrag som
fokuserade på överföringen av växtmaterial över
gränserna såsom Johan Langes *Haveplanterner
införelsehistorie i Danmark* och Kjell Lundquists
Kroktilljans introduktion i Sverige. Därefter
behandlades flera föredrag överföregångna idder och de
kunskaer som på olika sätt. Sålvel Anette
Christensen *Netværk i 1600-tallets Nordtyske
Margarite Florians Danske stensingshavens tyske
bagland* som Åsa Klintborg *Abklot Mellan två
sekel - Edvard Glaesel och J. P. Andersens arbeten i
Kruppersøys slottspark kring sekelskiftet 1900*
behandlade trädgårdskonst över olika slags gränser.

Under seminariet behandlades också olika aspekter av folklig trädgårdskonst, där bland andra Mette Egeen presenterade en intressant studie från Melbu i Nordnorge och Eiva London redogjorde för den studie man genomfört vid Länsmuseum i Jönköping 1996, kring trädgårdens prydnadsföremål. Den offentliga parkens påverkan och influenser diskuterades i samband med Sten Hjörns föreläsning kring Parc des Buttes Chaumont och Catharina Nilins påföljande Landskapsparken och staden. Seminariet avslutades med presentationer av två danska restaureringar: barockträdgården vid Thua och det Kriegeriske Anlæg vid Frederiksborg. Dagarna i Köpenhamn var liksom förra gången mycket inspirerande på grund av sin bredd och tvärvetenskapliga karaktär och möjligheten att få ta del av pågående forskning i de nordiska grannländerna. Låt oss hoppas att det blir fler.

Ett presentationshäfte med abstracts av alla föreläsningar kan rekvideras från Institutet för Arkäologi och Etnologi, Köpenhavns Universitet, Vandkunsten 5, DK-1467 København K, tel: +45 35 32 41 00, fax: +45 35 32 41 32.

Åsa Ahlstrand

Studier och forskning

Engelska arkiv tillgängliga via nätet. Saxat ur Garden History Society's Newsletter 51, vinter 1997:

"The Historical Manuscripts Commission seeks each year to collect information relating to manuscript accessions from over 250 repositories and record offices throughout the British Isles. This information is then published on the Internet via the commission's website (<http://www.hmc.gov.uk>) and in a series of thematic digests which appear in a wide range of learned journals and news sheets. Those relating to garden history have for some time been published in the Society's Newsletter. All the information is added to the indexes to the National Register of Archives (NRA), which are available for public consultation in the Commission's search room at Quality House, Quality Court, Chancery Lane, London WC2A 1HP, or via the Internet. Readers wishing to consult the NRA remotely may gain access via the Commission's website at the address noted above or via Telnet (<telnet:public.hmc.gov.uk>). The Commission will also answer limited and specific postal and e-mail enquiries."

Trädgårdshistorikerns viktigaste tidskrifter

Den internationellt orienterade trädgårdshistorikern kommer fler eller senare i kontakt med ledande tidskrifter i ämnet framförallt i Europa och i USA.

Eftersom ett av Forumas främsta syften är att främja kontakten mellan forskare både inom och mellan länder hämtar vi regelbundet uppgifter till Bulletinen om till exempel ny litteratur och kommande konferenser från flera av dessa tidskrifter. Här presenterar vi kortfattat några av de viktigaste tidskrifterna.

Garden History. Journal of the Garden History Society. Utges, som namnet visar, av The Garden History Society (GHS) sedan 1972. Tidskriften rymmer vetenskapliga artiklar på varierande ämnen, huvudsakligen redovisar forskning kring brittisk trädgårdshistoria, med tonvikt på äldre tid. Tidskriften har emellertid på senare år moderniserats något under redaktörerna Jane Crawley och Elisabeth Whittle och har från och med 1998 en ny redaktör, Dr Jan Woodstra.

GHS ger också ut ett innehållsrikt *Newsletter* med information om föreningens aktiviteter, ett återkommande kalendariet och fylliga redogörelser för kulturmiljövärdsfrågor gällande trädgårdar och parker där GHS på olika sätt engagerat sig. Info: Garden History Society, 77 Cowcross Street, London EC1M 6HP, UK, tel: +44 (0)171-608 2409, fax: +44 (0)171-490 2974

Journal of Garden History har inför sitt sjätte utgivningsår bytt namn till *Studies in the History of Gardens and Designed Landscapes* (ISSN 1460-1176). Tidskriften är en internationell kvartalskrift av hög kvalitet som mestadels ges ut som tematiska nummer. Under de senaste året har t ex ett nummer om trädgårdsarkologi och ett om skandinavisk landskapsarkitektur och trädgårdskonst kommit. Redaktören, Professor John Dixon Hunt vid Department of Landscape Architecture, The Graduate School of Fine Arts, University of Pennsylvania, skriver själv om tidskriftens nya namn:

"We now wish to take our dedication to a broadly-based garden history one step further, and to change our title to reflect the increasing need, as we see it, to situate the studies of garden history within the context of larger territorial concerns. Studies in the History of Gardens and Designed Landscapes, as we shall now be called, will continue to renew and redirect interest in the garden as a prime mode of landscape architecture. But it will also be committed to explore the range of designed landscapes in which professional landscape architects are currently involved, especially work on the scale of national parks, the reformulation of cultural landscapes or regional planning."

Info från förlaget Taylor & Francis Ltd, One Gunpowder Square, London EC4A 3DF, UK, Website: <http://www.tandf.co.uk/>

Landscape Research (ISSN 0142-6397) är organ för The Landscape Research Group Ltd. Tidskriften som fanns i tjugotvå år är enligt egen utsago:

...distinctive in combining original research papers with reflective critiques of landscape practice...

Landscape Research är en internationell tidskrift med ambitionen att täcka ett vitt fält av landskapsstudier alltifrån planeringsfrågor över rena geografiska studier till trädgårds- och landskaphistoriska artiklar, ofta med hög akademisk klass. Tidskriften kommer med tre nummer per år.

Info om prenumeration: Carfax Publishing Ltd, PO Box 25, Abingdon, Oxfordshire OX14 3UE, UK. Tel: +44 (0)1235 401000. Fax: +44 (0)1235 401550. Mer info om Landscape Research, inkl innehållsförteckningar, på Carfax Home Page: <http://www.carfax.co.uk/lor-ad.htm>

Åsa Klinstborg Ahlöö

Tidskriften som tidigare utgavs under namnet *European Gardens* heter numera sedan hösten 1997 *Historic Gardens Review*. Med namnbytet vill man markera tidskriftens historiska försvikt. Utgivare är *The Historic Gardens Foundation*, en ideell förening som bildades 1995 med syfte att utgöra ett nätverk för alla som arbetar med historiska trädgårdar och deras bevarande på olika sätt. Organisationen vill också verka för att skapa en större medvetenhet om trädgårdar och parkers betydelse som historiska miljöer både ur kulturell och ekologisk/biologisk synvinkel. Tidskriften utkommer två gånger per år och man arrangerar också olika slag av konferenser. *Historic Gardens Review*. *The Historic Gardens Foundation*, 34 River Court, Upper Ground, London SE1 9PE, UK. tel: +44 171 713 7171 fax: +44 171 401 7072.

<http://members.aol.com/hisgard/>

Bland nyare tidskrifter återfinns också *Journal of Architectural Conservation*. Enligt redaktionen ska denna "be wide-ranging and include discussion on aesthetics and philosophies; historical influences; project evaluation and control; repair techniques; materials; reuse of buildings; legal issues; inspection; recording and monitoring; management and interpretation and historic gardens and parks." Tidskriften utkommer med tre nummer årligen (start 1995) och inkluderar recensioner och annalningar av böcker samt en agenda över konferenser, seminarier och liknande. Bland artiklarna i de senaste numren återfinns "Historic Parks and Gardens. Listing, Awareness and the Future" av Julie Roberts, "The treatment of Historic Parks and Gardens" av David Jacques och "The Conservation of Scotland's Historic Gardens - some recent issues" av Ralph G. Skea.

Journal of Architectural Conservation, Donhead Publishing Ltd, Lower Coombe, Donhead St. Mary, Shaftesbury, Dorset SP7 9LY.

tel: +44 1747 82 84 22 fax: +44 1747 82 85 22

Åsa Ahlöö

Forskarforum

Gardens and landscapes in the *Hypnerotomachia Polifili*

Saxat ur *Studies in the History of Gardens and Designed Landscapes*:

"Readers of this journal will be interested in a collection of articles on garden and landscape design and experience to be published in *Word & Image*, XIV (1998), number 1/2. The double issue, a dozen papers revised from a conference at the University of Pennsylvania in late autumn 1996, contains a range of discussions and analyses of the dream landscapes and architecture in this famous Venetian work of 1499 by Francesco Colonna."

Tjänster och uppdrag

Ny *Director of Studies in Landscape Architecture* vid *Dumbarton Oaks*, Washington D C är frammanför *Michel Conan*.

Conan, som är sociolog i botten och har doktorerat på stadsplanering, har verkat som professor vid *Ecole des hautes études en sciences sociales* och vid *Ecole d'architecture de Paris - La Villette*. Förutom utgivningen av *Dictionnaire Historique de l'Art des Jardins* (se nedan under bokanmälningar) har Conan bidragit till ett förnyat intresse för trädgårdshistoria genom att göra kommenterade nyutgåvor av centrala trädgårdskonsthistoriska verk.

Vi hoppas kunna återkomma i nästa nummer med en utförligare presentation av *Dumbarton Oaks* som trädgårdshistorisk studiemiljö.

Åsa Klinstborg Ahlöö

Bokanmälningar

Annie Christensen
The Klippenberg Garden Day-book
Rhodos förlag, 1997, 292 s, ill
ISBN 87 7245 710 4

Michel Conan
Dictionnaire Historique de l'Art des Jardins
1997, 1: 250s)
ISBN 2 8525 543 2

Brent Elliott
The Country House Garden, from the Archives of Country Life, 1897-1949
Mitchell Beazley, London 1995, 192pp
ISBN 1-85732-697-0

Rec. i *Studies in the History of Gardens and Designed Landscapes*, Vol 18/Nr1, Spring 1998.

Walter Gilmore

Keep off the grass (A pictorial record of 100 years of Glasgow's public parks).

Richard Steidl Publishing, 1996

96pp, ill, £7.95

ISBN 1 872074 25 1

Gen Grüning und Joachim Wolschke-Buhlman
Vom Ackersmann bis Ziegelflüte – Ein Jahrhundert Kleingartenkultur in Frankfurt am Main

Studien zur Frankfurter Geschichte 36

Verlag W Kramer, Frankfurt am Main 1995

ISBN 3-7829-0452-4

Rec. i *Die Gartenkunst*, Heft 1/1996

Beatrix Hajda

Die Schönbrunner Schloßgärten – eine topographische Kulturgeschichte.

Wien: Böhlau, 1995

228pp,

Rec. i *Die Gartenkunst*, Heft 1/1996

The Italian Garden: Art, Design and Culture.

Edited by John Dixon Hunt, Cambridge University Press, 1996. 307 pp.

ISBN 0-521-44353-9.

Rec. i *Journal of Architectural Conservation* no.2 vol.3 1997.

Le Jardin, Art et Lieu de Mémoire.

Besançon: Editions de l'Imprimeur 1995, 551pp

Rec. i *Die Gartenkunst*, Heft 1/1996

Åke Nisbeth

Krokborn

Hälsjöfors 1997

Genom beslut av länsstyrelsen i Örebro förklarades Krokbornsparken den 13/12 1996 för byggnadsminne. Krokborn blev genom detta beslut en av de första parkanläggningarna i Sverige som förses med särskilda skyddsbestämmelser.

I denna skrift skildrar Åke Nisbeth Krokbornsparkens historia och tänkbara sörbilder för den anläggning som skapades av Detlof Heijkerskiöld år 1796.

I denna skrift skildrar Åke Nisbeth Krokbornsparkens historia och tänkbara sörbilder för den anläggning som skapades av Detlof Heijkerskiöld år 1796.

I denna skrift skildrar Åke Nisbeth Krokbornsparkens historia och tänkbara sörbilder för den anläggning som skapades av Detlof Heijkerskiöld år 1796.

Fra Kvængled til Havniskule

Meddelelser fra Havnbrugshistorisk Selskab Nr. 27 1997

Landscape Research Vol 23, Nr 1, March 1998

Günter Mader and Laila Neubert-Mader

The English Formal Garden

Arum Press, 232pp, £30

ISBN 1 85410 473 X

Rec. i *Gardens Illustrated*, Dec/Jan 1997/98

Brenda McLean

A Pioneering Plantman: A K Bailey and the Great Plant Hunters

184pp, £29

ISBN 0-112-50018-8

Rec. i *Gardens Illustrated*, Dec/Jan 1997/98

Emily W.B. Russell

People and the Land Through Time: linking ecology and history

New Haven, Yale University Press, 1997, 360pp

ISBN 0-0300-06830-1

Vivian Russell

Edith Wharton's Italian Gardens

Frances Lincoln, 192pp, £25

ISBN 0-7112-1155-8

David Solman

Lodgites of Hackney, the largest dovecote in the world.

The Hackney Society, 1995, 96pp, ill, £4.50,

ISBN 0 9506558 9 9

Studies in the History of Gardens and Designed Landscapes,

(*Journal of Garden History*)

Vol. 18, Nr 1, Spring 1998

Ed. John Dixon Hunt

Seventeenth Century French Garden History

Guest ed. Susan Taylor-Ludac

Lucia Tongiorgi Tomasi e Fabio Garbari

Il Giardiniere del Granduca: Storia e immagini del Codice Casabona (Museo Pisano I)

Pisa 1995, 129 pp

ISBN 88-7741-877-X

Rec. i *Studies in the History of Gardens and Designed Landscapes*, Vol 18/Nr1, Spring 1998.

Recensioner

Gardens of the Tsars. A study of the Aesthetics, Semantics and Uses of Late 18th Century Russian Gardens.
Margrethe Floryan,

Aarhus University Press 1996.

263 sidor, 106 illustrationer.

Appendix: Notes on Some Russian and Soviet Gardens. Summary in Russian. Selected Bibliography, Index of Persons, Index of Places.

Med Margrethe Floryans undersökning om rysk trädgårdskonst under senare hälften av 1700-talet öppnas ett hittills fåga beaktat område i trädgårdskonstens historia, geografiskt och idéhistoriskt. Efter Rysslands mångåriga isolering under Sovjetregimen från västvärlden väcker ämnet i sig intresse. Margrethe Floryan beskriver ett antal för tiden typiska trädgårdsanläggningar men intentionen är klart angiven: "I do not intend to cover the entire empirical field defined by the gardens of the Catherine period. This book has grown from a desire to look upon Russian 18th century gardens as a hermeneutical complex". Att angripa ämnet hermeneutiskt har klara fördelar med tanke på tiden och det geografiska området, här till värdelöst för den tvärvetenskapliga trädgårdshistoriska forskningen. Underrubriken anger huvudpunkterna i analysen. Förutom den för ämnet nödvändiga arkitektoniska och estetiska analysen framhävs trädgårdsanläggningarnas symboliska värden och idénnehåll samt användarperspektivet.

Kännetecknande för 1700-talets Ryssland är naturligtvis det västliga inflytandet på kulturlivets alla områden och i hög grad också på trädgårdskonsten, vilket också står i centrum när det gäller materialbehandlingen. På så sätt är Floryans arbete också ett arbete om europeisk trädgårdskonst i stort. Peter den Store imponerades under sina resor av de europeiska trädgårdsanläggningarna. Den franska trädgårdskonsten influerade i början av seklet i Ryssland liksom i övriga europeiska länder. En framträdande roll som inspirationskälla fick sedan de engelska trädgårdarna och den ryske arkitekten Vasily Ivanovich Neelov begav sig till England för att studera denna nya stil. Man hade också kännedom om den västliga trädgårdslitteraturen. Hirschfelds *Theorie der Gartenkunst* innehåller ett kort kapitel om rysk trädgårdskonst med utgångspunkt från tsar Peter den Stores anläggningar. Katharina II lät översätta William Chambers *Design of Chinese Buildings* o.s.v. Inte bara den västliga arkitekturen hade inflytande på den ryska trädgårdskonsten utan också ikonografiska arbeten som Ripas och ett franskt didaktiskt pastoralt poem av Jacques Delille.

Det västliga inflytandet tecknas nyancerat. När

man läser Floryans bok får man å ena sidan känslan av att man befinner sig i vilken europeisk 1700-tals anläggning som helst, å andra sidan i en trots allt helt annorlunda kulturkrets orienterad åt det orientaliska. Denna spänning är fascinerande. Moskva och Kiev kände en stark samband med Konstantinopel, den ryska ortodoxa kyrkans vagga. Ryska konstnärer och bland dem trädgårdskonstare hade studerat den orientaliska kulturen för inspiration. Att de hängande trädgårdarna starkt intresserade de ryska regenterna kan ses som ett exempel på detta. Särskilt under Katharinas regering hade Ryssland starka politiska intressen i söder i motstånd till Peters regering som orienterade sig åt den baltiska kusten och under hennes regering för islamiska influenser genomslagskraft i Ryssland, t.ex. turkiska paviljonger. Det fanns också en reaktion mot det alltför dominanta västliga inflytandet. Bolotov, en av de första ryska trädgårdskonstarna, spred praktiska råd i olika magasin, inte minst *Ekonomichesky Magazin*. Han skrev om Ryssland gamla trädgårdar. De nya trädgårdarna hade lite med Ryssland att göra och han ville skapa ryska utbildande trädgårdar liksom de franska. Hos honom finns en stark nationell framtoning. Han lovordade den ryska floran skönhet i opposition till England, där man använde sig av amerikanska växter! På och enkla växter framhävs som typiskt för Ryssland.

De konsthistoriska aspekterna när det gäller influenser i rysk trädgårdskonst är både till de västliga och orientaliska områdena är välgrundade trots att tyngdpunkten i Floryans undersökning egentligen inte ligger här. Det Floryan vill uppmärksamma är sambanden mellan olika konstarter, inte bara trädgårdsanläggningen i förhållande till byggnadsarkitektur utan till den samtida litteraturen och målarkonsten. Trädgårdskonsten sätts i relation till den pastorala trädgårdskonsten och till natur- och trädgårdsmåleriet. Detta ger anledning till övergripande reflexioner när det gäller hur olika konstater påverkar användarens, besökarens, upplevelser och känslor. Är det poesin som bildar underlaget för de konkreta upplevelsorna i trädgården eller har poesin framspangit ut konkreta upplevelser? Är det måleriet som idealiserar uppfattningen om trädgården och skapar den konkreta atmosfär som besökaren upplever? Floryan söker se trädgårdsanläggningens funktion utifrån besökarens, användarens, synvinkel.

Allmänt hade 1700-talets europeiska trädgårdar både en estetisk och en didaktisk funktion. Den didaktiska kunde handla om politisk manifestation men också om etik utifrån de många allegoriska figurerna med etik och mytologiskt innehåll. Trädgården är plats också för ceremoniellt liv och teater men också för rekreation. De olika funktioner

som Floryan anger är de välkända men på ett särskilt sätt lyfts människan fram i undersökningen. Floryans trädgårdar är befolkade och det är säkert ingen tillfällighet att den sista av de många för undersökningen berikande illustrationerna föreställer två finklädda barn promenerande i en av de historiska ryska trädgårdarna.

Roger Arvidsson

Hager til lyst og nytte. Hagekunsten gjennom tusen år. Madeleine von Essen

Chr. Schibsted Forlag A/S, Oslo 1997
ISBN 82-516-1652-2

Med de senaste årens ökade uppmärksamhet för trädgårdskonst och trädgårdsforskning har också följt ett behov av och ett intresse för urkundstexter av olika slag. Under den senaste tiotårsperioden har åtminstone tre sju emellan tryckta olika verk med trädgårdsteoretisk inriktning givits ut. 1989 publicerade den tyske trädgårdsforskaren Clemens Alexander Wimmer *Geschichte der Gartentheorie*. Sammanlagt presenteras ett drygt 40-tal texter skrivna från strax före Kristi födelse fram till 1970-talet. Här finner man utdrag ur Francesco Colonnas *Hypnerotomachia Poliphili* utgiven 1499, Antoine Joseph Dézailliers d'Argentanvilles *La Théorie et la Pratique de Jardinage* från 1709 och Joseph Addison's artiklar skrivna för *The Spectator* på 1710-talet för att bara nämna några. Urvalet speglar i vissa fall snarare texternas egensart för sin tid än deras faktiska spridning. André Mollets välkända *Le Jardin de plaisir* utgiven i Stockholm 1651 finns t. ex. inte med, inte heller ofta citerade tyska 1800-talsförfattare som Hermann Ludvig von Pückler-Muskau och Gustav Meyer.

Även i Frankrike publicerades för ett par år sedan en samling med trädgårdsteoretiska texter: *Jardins et Paysages. Textes critiques de l'antiquité à nos jours* utgiven av Jean-Pierre Le Dantec 1996. Även i denna bok sträcker sig texterna som titeln anger från antiken till våra dagar. Le Dantec låter betydligt fler rösterna ge sig höra vilket jag tycker gör ett mer nyanserat och intressant urval även om texterna därigenom blir kortare. Här finns även texter av författare som Charles Baudelaire och Edgar Allan Poe – personer som vanligtvis inte förknippas med trädgårdskonst.

För den som föredrar det engelska språket framför tyska eller franska och hellre läser William Chambers, Humphry Repton och John Claudius Loudon på originalspråk finns det omfattande och utmärkt behandlade *The English Garden* utgiven av Michael Charlesworth 1993. Men då får man nöja sig med att enbart läsa texter av engelska författare. Tidmässigt spänner det engelska

bokverket över en snävare period; de tre delarna omfattar tiden 1550–1910. Del två är helt ägnad åt 1700-talet vilket ger en tydlig uppfattning av hur högt man värderar den engelska trädgårdskonstens "guldålder". Gemensamt för de tre verken är att författarna presenteras med levnadsbeskrivningar samt uppgifter om utförda arbeten och publicerade verk vilket också gör dem användbara som uppslagsböcker.

Något liknande verk med svenska urkundstexter – eller översatta utländska – finns inte tillgängligt i Sverige. Men i höstas gavs en bok ut i Norge där man finner en del texter av detta slag: *Hager til lyst og nytte. Hagekunsten gjennom tusen år* av Madeleine von Essen. Boken är ett slags förenande av en översikt över trädgårdskonstens historia i Europa och Norge och ett urval av inflytelserik trädgårdslitteratur. Här samlas norska texter med sådana utgivna i Italien, England med flera andra länder och avsikten är att knyta samman utvecklingen i Norge med den i övriga Europa. Bland de utvalda texterna finner man utdrag ur André Mollets *Lacépède*, utgiven 1651 och Thomas Whatelys *Observations on Modern Gardening* från 1770. 1800-talet representeras av författare som John Claudius Loudon, Humphry Repton och H. L. von Pückler-Muskau. Bland de norska texterna kan nämnas *Horticultura* (1694) av Christian Gartner, *Viridarium Norvegicum. Norges Værdrige* (1886) av Fredrik Christian Schibeler och *Småhaver for huseierne* (1897) av Peter Nævik.

Boken som är i stort format och har ett förmånligt bildmaterial – både kvalitetsmässigt och motivmässigt – är genomgående välkriven. Texten är personligt hållen och författaren bjuder då och då på egna kommentarer till dagsaktuella ämnen som ekologiska spörsmål och problem med miljöförstöringen. Den är indelad i fem huvudavsnitt: Middelålderns paradisdag, Renässansens utställingshager, Barockens praktanlägg, Landskapsstilens Arkadien och Hagstall för huseier och sträcker sig tidmässigt från 800-talet till slutet av 1800-talet.

Den norska trädgårdskonsten har självfallet stora likheter med den svenska, men för den svenska läsaren bjuder boken på mycket ny kunskap, inte minst genom det intressanta bildmaterialet. Liksom i Sverige spelade klosterväsendet stor roll för införandet av nya växter under medeltiden. Det är intressant att se att det också finns en hel del skillnader, inte minst under 1600-talet. Stora barockanläggningar av det slag som tillkom på Drottningholmen och Rosenberg saknas nästan helt i Norge. Madeleine von Essen ger politiska och topografiska förklaringar. Norge har aldrig haft någon adel som kunde kosta på sig dessa dyrbara anläggningar och det kaperade landskapet gjorde det

svårt att anlägga de långa perspektiven och de omfattande parterren.

Till de intressantaste texterna hör utan tvekan några beskrivningar från främst 1700- och 1800-talen, däribland från gårdarna Bogstad och Ullevål vilka ägdes av framgångsrika norska köpmän. Flera av beskrivningarna är nedtecknade av prästerna Jacob Nicolai Wilsø och Jens Müller, men här finns även utdrag ur resebrev av engelsmän och fransmän som imponerades av det umgängesliv som utspelade sig på den norska landsbygden. Landskapsparkerna med sina byggnader spelade en stor roll i det sällskapsliv som värdfolket på respektive gård bestod sina många gäster med. Efter middagen togs gästerna på en promenad genom parken där grötter, tempel och paviljonger bjöd på överraskningar i form av musik, danser och förfäskningar.

Trots bokens höga kvalitet och introussväckande bildmaterial kan man ha invändningar mot en del av författarens resonemang. Enligt Madeleine von Essen har idealen i trädgårdskonsten alltid växlat mellan det formella och det fria. Men detta är en förenkling av historieskrivningen, det har ofta funnits olika mellanformer. Till de tuktade italienska renässansträdgårdarna hörde som regel en "bosco", ett fritt format skogsparti som utgjorde en medveten kontrast till trädgårdens formella delar. Gustav III som brukar ses som en av introduktörerna av landskapsparken i Sverige höll aldrig helt med barockträdgårdens ideal och i den engelska parken på Drottningholmen kan man se flera formellt utformade partier. Nästan genomgående används beteckningen landskapsarkitektur som yrkesbeteckning, t. o. m. André Mollet går under denna benämning. Men denna yrkesbeteckning användes inte förrän i slutet av 1800-talet och då först i USA. I Sverige dröjde det till mitten av vårt århundrade innan beteckningen fick någon större spridning. Trädgårdsarkitekt eller arkitekt hade kanske varit ett lämpligare ordval.

Madeline von Essen berör i samband med förhållandena under 1800-talet begreppet "tysk stil" som 1848 introducerades i Sverige av trädgårdsnästaren och skribenten Daniel Müller. Hon anger att begreppet har sitt uppbör i de tyska böcker med förslag till tapetgrupper som användes i Sverige. Men Daniel Müller syftade med "tysk stil" inte på tapetgrupperna utan på trädgårdens utformning i stort, ett slags förenande av den franska trädgårdens symmetri och den engelska parkens mjukt svängda gångar. Den tyska stilen passade enligt Müller bäst för mindre trädgårdar utlagda på slätt mark, en definition som författarna närmast efter Müller följde. Faktum är att mycket få trädgårdar torde ha anlagts i enlighet med Müllers uppställda modell. Det är först i våra dagar som "tysk stil" på ett nämligen otydligt sätt har börjat

användas som ett samlingsbegrepp för 1800-talets svenska trädgårdskonst.

Den kinesiska trädgårdskonsten, så som den presenteras i litteratur från mitten av 1700-talet och under merparten av 1800-talet, ges nämligen stort utrymme och författaren påpekar vilket inflytande den utövade på europeerna. Men vad visste europeerna egentligen om de kinesiska trädgårdarna och hur stora var deras möjligheter att besöka dem? Kina var till stora delar ett slutet land för europeerna, det var mycket svårt att resa fritt och många kom inte längre än till Kanton. Rimligtvis borde beskrivningar av kinesiska trädgårdar byggas lika mycket på hörsägen som på själva. Man kan också fråga sig hur pass autentiska illustrationerna är. William Chambers avbildningar av kinesiska interiörer i *Designs of Chinese Buildings, Furniture, Dresses, Machines and Utensils* utgiven 1757 verkar till viss del vara anpassade efter brittiska förhållanden. Den brittiske Chambersföreskaren John Harris har också funderat över om inte Chambers kan ha sett kinesiska byggnader som var påverkade av europeisk arkitektur. I England anses man dessutom numera att de kinesiska trädgårdarna inte har varit så inflytelserika på de europeiska som Oswald Sjöfn och andra författare tidigare har ansett.

Boken drar åt flera olika håll. Det finns flera likheter med Anna Maria Blennövs bok *Europas trädgårdar* (recenserad i *Valör* nr 2 1996). Det är problematiskt att skriva översiktsverk, det krävs att framställningen blir både tydlig och nyanserad. Författaren bjuder på en traditionell epokindelning som återfinns i flera trädgårdshistoriska översiktsverk där Italien får representera renässansen, Frankrike barocken och England 1700-talets landskapsparker. Men viktiga och epokgörande insatser med betydelse för de nordiska länderna gjordes även i Holland och Tyskland. Bland föresvinner de norska parkerna och trädgårdarna ut fokus. Mycket sällan anges vem som har ritat eller utformat enskilda parker och ritningar eller planer förekommer så gott som aldrig. Men för den som vill bättra på sina kunskaper i norsk trädgårdshistoria fram till 1800-talets slut är boken ett bra val. Om man är intresserad av senare tider har man inget att hämta, hela 1900-talet har nämligen utlämnats. Även textutdragen bjuder på ett intressant urval från 800-talet till 1800-talet, alla dessutom nyöversatta. För den som i första hand är intresserad av att läsa urkändstexter skulle jag rekommendera något av de tre verk som presenterades i inledningen av recensionen, inte minst därför att de enskilda författarna i kortbrev introduceras för läsaren.

Catharina Nolin

(Recensionen är ursprungligen skriven för *Valör*)

Avhandlingar, abstracts

Maunu Häyrynen

Från landskapspark till reformpark. Parker och parkpolitik i Helsingfors från 1880-talet till 1930-talet.

(Maisemäpuistoista reformpuistoon. Helsingin kaupunkipiivistot ja puistopolitiikka 1880-luvulta 1930-luvulle.)

Utgiven av Helsingfors-Samfundet 1994.

240 s, 177 ill.

En längre resumé samt bildtexter på engelska.

I den konsthistoriska avhandlingen beskrivs hur Helsingfors tillägnade sig internationellt parktänkande och stadsparker som institution. De offentliga parkerna i Helsingfors visar samma utvecklingsfaser som stadsparkinstitutionen i Mellanuropa och USA: utvecklingen går från landskapspark till reformpark. Landskapsparken hade sin grund i den moderna natursynen med både det hygienisktänkande som ville sanera stadsmiljön och med landskapstänkande i form av pittoreska vyer och planteringar. Med hjälp av den nya teknologin byggdes offentliga parker där idealaktiviteterna bestod av promenader och betraktande av landskap, växter eller konstverk. Brunnsparken och Observatorieberget representerar denna period. För den kontinentala utformningen av dessa landskapsparker ansvarade stadssträdgårdsmästaren med stöd av den svenskspråkiga kulturen.

I reformparken underströks "rationella" sanitära eller moraliska verkningar i syfte att styra arbetarbefolkningens samt barnens och ungdomarnas fritid. Organiserad idrott samt lodda spel och lekar blev centrala parkaktiviteter. Ett mål för planeringen blev att dela upp parkarealen på ett funktionellt sätt. Jämsides med de byggda parkerna uppstod rekreationsområden som bearbetades och utformades endast i liten utsträckning. Samtidigt skedde en övergång från enskilda parkobjekt till grönområden som element i stadsplanen varvid planeringen standardiserades. Denna period representeras av ombyggnaden av Kajsaniemi park samt av planeringen av parkområdet i Djurgården som blev stomme i Centralparkens gröna zon. Reformparkerna vann stöd hos stadsplaneringen som representerade modelklassens yrkesgrupper och deras intressen.

Övrigt

Samfundet för trädgårdskonst i Finland

På Flosa-dagen den 13 maj 1997 grundades i Helsingfors stads Vinterträdgård Samfundet för trädgårdskonst / Puutarhataiteen Seura.

Till ordförande valdes FD Maunu Häyrynen, Finlands främste forskare inom trädgårdskonstens historia. Till ledamöter av styrelsen valdes personer med anknytning till den gröna sektorns organisationer, universitet och högskolor, Miljöministeriet, Helsingfors stadssträdgårdsmästare jämte några engagerade yrkespersoner. Samfundet är öppet för medlemskap för alla, som önskar främja föreståndet för trädgårdskonsten som kulturyttring och som önskar verka opinionsbildande. Samfundet är medlem av den gröna sektorns takorganisation Grönsådjöförbundet / Viberympäristöliitto och har anknytning till ICOMOS.

Samfundet för trädgårdskonst vill på olika sätt verka för att trädgårdskonsten blir föremål för uppmärksamhet i samhällsplaneringen, i utbildning, både i grundskole-, yrkes- och universitetsutbildningar samt att forsknings- och utvecklingsarbeten initieras. Samfundet engagerar sig just nu i att backa upp ett projekt, som Helsingfors stad genomfört, nämligen att grunda ett trädgårdshistoriskt museum med verksamhetslokaler i Anneberga gård i Gamlestaden. Samfundet vill också främja kontakterna till och kunskaperna om trädgårdskulturen i grannländerna Sverige, Ryssland och Baltikum. Bl a kommer en studieresa till Stockholms-regionen att genomföras kring Kristi Himmelfärdshelgen i maj 1998.

Den som önskar veta mera om Samfundet för trädgårdskonst i Finland och dess verksamhet är välkommen att på svenska kontakta ordföranden Maunu Häyrynen, Unionigatan 45 E 51, FIN-00170 Helsingfors, tel/fax +358 - 9 - 135 9213, e-mail hayrynen@psc.fi . Samfundets sekreterare landskapsarkitekt Ranja Hautamäki har adressen Fransöngatan 5 B 51, FIN-00500 Helsingfors, tel +358 - 9 - 773 4030. Också landskapsarkitekt Göran Johnson, Tavastlands Yrkeshögskola, FIN-14610 Lepaa, tel +358 - 3 - 64 65 242 eller +358 - 400 - 60 49 41, fax +358 - 3 - 64 65 265, e-mail goran.johnson@ipol.hanki.fi sköter gärna kontakter med Sverige och Norden.

Göran Johnson

Italienskt trädgårdshistoriskt center

Forum har etablerat kontakt med *Centro studi giardini storici e contemporanei* i Pietrasanta, några mil norr om Pisa. Organisationen grundades 1985 och har som namnet antyder både historisk och modern trädgård som inriktning. Man har hittills organiserat sex internationella konferenser och ger bl.a. ut en skriftserie. Forum har till sitt bibliotek fått den senast utgivna volymen med titeln "Il giardino delle Esperidi. Gli agrumi nella storia, nella letteratura e nell'arte", redigerad av A. Tagliolini och M. Azzi Visentini (Firenze 1996).

Intresserade kan kontakta undertecknad för mer information om organisationen, komplett förteckning över konferenser och publikationer etc.
Lena Lundgren

Svenska folkets egen K-märkning.

I samband med Kulturrådet 1998 genomför Kultur i Alla länder (Kulturredpartementets arbetsgrupp för arrangemang och aktiviteter under året) i samarbete med Riksstyrelsen för kulturmiljöer en kampanj kallad Svenska folkets egen K-märkning. Syftet är att ta reda på vilka kulturmiljöer människor egentligen värdesätter och ge utrymme för att bredda debatten om vad som är värt att bevara. Fram till den 10 juni kan den som är intresserad skicka in ett fotografi eller en teckning av den miljö man anser skyddsvärd och motivera varför den bör "K-märkas". Samtliga förslag kommer därefter visas vid en utställning på länsmuseum i Gävle i september i år, bland annat i samband med Kulturhusets Dag. K-märkningen kommer också utgöra en av utgångspunkterna för ett seminarium i Stockholm 11-12 september: *Staden - har vill vi ha den?* Eventuellt kommer också projektet att mynna ut i en publikation. Trots att "K-märkningen" inte kommer att innebära något konkret skydd för dessa miljöer, kan den bidra till att lyfta fram trädgårdar och parker som en del av kulturarvet.

Åsa Ahrlund

Sven A Hermelins Minnesfond

Föreningen för Dendrologi och Parkvård värdar om gåvor till Sven A Hermelins Minnesfond. Fondens syfte är att stödja goda initiativ till skötsel och restaurering av värdefulla park och trädgårdsanläggningar. Mer information genom Föreningens kansli Torrviksvägen 11, 181 34 Lidingsö.

